

© **Іванов Є. В.**

17. Федюкин И. С. О чем мечтают сорвавшиеся с цепи евробюрократы? / И. С. Федюкин // Россия в глобальной политике. — 2005. — №3. — С. 19-24.

Іванов Є. В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціології, філософії та права Одеської національної академії харчових технологій

УДК 16:316.43

ГНОСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПЛАТОНА

Стаття присвячена дослідженню гносеології Платона, яку він запропонував і застосував в сфері соціального управління. Найбільшу увагу присвячено аналізу теорії пізнання великого філософа та руху суб'єкта управління від незнання до знання.

Ключові слова: соціальне управління, пізнання, знання.

Статья посвящена исследованию гносеологии Платона, которую он предложил и использовал в сфере социального управления. Значительное внимание уделено анализу теории познания великого философа и движению субъекта управления от незнания к знанию.

Ключевые слова: социальное управление, познание, знание.

The article deals with the epistemology of Plato, which he proposed and used for social control. Considerable attention is paid to the analysis of the theory of cognition of the great philosopher and the movement of the subject of management from ignorance to knowledge.

Keywords: social management, cognition, knowledge.

Проблеми соціального управління з давніх часів цікавили філософів. Вони осмислювалися в рамках різноманітних філософських шкіл, вчень, напрямів. При цьому мислителі ставили перед собою різні завдання і задачі, вирішували актуальні для них проблеми, однак не дивлячись на існуючий серйозний філософський доробок, не всі питання в сфері управління були піддані аналізу. Парадоксально, але гносеологічні основи такої важливої для суспільства сфери, як соціальне управління, тривалий час залишалися або поза фокусом вчених, або цікавили їх в контексті побудови метатеорій, направлених на обґрунтування можливостей конструювання ідеальних держав чи соціальних утопій. Звернення до гносеологічних проблем управління в нашу високотехнологічну і інформаційну епоху, коли знання відіграють у розвитку суспільства і в соціальній сфері все більшу роль, видається логічним і актуальним. Особливо підсилює інтерес дослідників до даних проблем той факт, що існує величезна прірва між досягненнями соціальних і філософських наук та реальною практикою соціального управління. Про це свідчить той факт, що більшість західних філософів та суспільствознавців поділяє думку, що всі необхідні інструменти для побудови демократичних держав з динамічними економіками вже винайдені, але перенесення такого досвіду в постсоціалістичні і посттоталітарні країни є за словами Ф. Фукуями великою проблемою [1, с. 5]. Крім того навіть в країнах класичних західних демократій нерідко виникають політичні та економічні колізії, які ставлять під сумнів прозорість роботи демократичних інститутів, ефективність урядових органів, що займаються соціальним управлінням. Осмислення гносеологічних проблем соціального управління та підвищення його ефективності є особливо актуальними для нашої держави, яка на протязі майже двадцяти років розбудови незалежної країни, все ще не спромоглася досягти загальноприйнятих демократичних стандартів, продовжує борстись в тенетах корупції і страждає від некомпетентності окремих високопосадовців та політиків.

Враховуючи вищесказане закономірним виглядає прагнення сучасних філософів та суспільствознавців з нових позицій поглянути на доробок корифеїв античної філософії: Сократа, Платона, Арістотеля та інших. Особливо актуальним уявляється звернення до філософського спадку Платона, який був одним з видатних мислителів, хто не тільки детально розробив соціальну утопію, яка увійшла в історію під назвою «ідеальної держави Платона», а й приділив значну увагу гносеологічним проблемам соціального управління, ефективного застосування знань владою, їх впровадженню в суспільстві.

Автор даної статті ставить перед собою наступні завдання:

визначити який механізм дослідження соціуму пропонує Платон по відношенню до соціального управління;

дослідити рух суб'єкта управління від незнання до знання;

проаналізувати природу управлінських знань в концепції ідеальної держави Платона;

визначити передумови виникнення знань в сфері соціального управління, умови їх достовірності та істинності, граничні можливості і принципи таких знань за Платоном.

Свої філософські погляди Платон викладав у формі численних діалогів, інтерпретація яких нерідко ставить в глухий кут і тих дослідників, що роками намагаються розгадати їх зміст і складну композицію. В центр своєї філософії Платон поставив людину, її всебічний фізичний, духовний і соціальний розвиток, але вона розглядалась мислителем в контексті його космології, хоча проблемі пізнання потреб людини та їх адекватного задоволення філософ приділяв багато уваги.

Найбільш докладно свої ідеї щодо соціального управління філософ виклав у праці «Держава». Він розпочинає її з постановки питання про розгляд проблеми справедливості. За допомогою діалектичного методу Платон розглядає цю категорію під різними кутами зору. Для цього використовується метод виділення найбільш загальних, «граничних» категорій та індуктивний хід думки. В ході розгляду сутності справедливості дослідження розширюється, охоплюючи майже всі головні питання філософії: про істинно суцільні причини буття всіх речей (ідеї), а також вищу з них – ідею «блага», про природу людини і те, якою має бути зразкова держава і яким чином вона має управлятися. При цьому дані проблеми розглядаються через призму космологічних уявлень Платона. Якщо змалювати їх дуже схематично, то філософ вважав, що увесь Всесвіт побудований за певними законами і кожен його елемент має своє точне призначення. За світом матеріальних речей криється більш досконалий світ ідей, який можуть досягнути лише обрані. Кожна людина теж має власне призначення, у відповідності до своїх природних здібностей, але люди під дією невігластва, браку освіченості та інших негативних впливів впадають в пороки, віддаляються від власного покликання, стають несправедливими. Крім того занапащають і відволікають їх так звані блага: краса, багатство, тілесна сила, впливова рідня в державі і все, що з цим пов'язано [2, с. 320].

Наявність в суспільстві людей заражених несправедливістю впливає на нього деструктивно: «Якщо є несправедливість, то де б вона не була, їй властиво усюди розповсюджувати ненависть, виникнувши в людях, все одно вільні вони, чи раби, вона примушує їх ненавидіти один одного і призводить до роздорів, так що їм неможливо діяти спільно» [2, с. 135].

Оскільки, справедлива людина знаходиться в гармонії зі Всесвітом, то Платон часто порівнює справедливість з мудрістю та доброчесністю, а несправедливість визначає як незнання [2, с. 134]. Розгортаючи перед читачем за допомогою діалектичного методу різні точки зору на справедливість, мислитель будує модель розвитку держави, аналіз якої необхідний для того, щоб прояснити місце гносіології соціального управління у вченні Платона. Генезис держави, висвітлений ним, можна виразити в наступній моделі:

Прадавня держава → Сучасна Платону держава → Ідеальна держава

Філософ відштовхується від того, що прадавня держава утворюється внаслідок об'єктивної необхідності задоволення людських потреб. Про таку державу Платон говорить наступне: «... Держава виникає, коли кожен не може задовольнити сам себе, а потребує ще багато чого. Таким чином, кожна людина прагне то одного, то іншого для задоволення тієї чи іншої потреби. Відчуваючи потребу багато людей збираються до купи, щоб спільно жити і допомагати один одному. Таке спільне поселення і отримує у нас назву держави. Перша і головна необхідність – це добування продуктів для підтримання життя» [2, с. 157].

Розвиток людського суспільства і брак мудрості приводить до виникнення сучасних Платону форм держави. Внаслідок панування полісної системи в Давній Греції у філософа була можливість порівнювати різні державні системи і він дійшов висновку, що всі вони недосконалі. Хоча Платон походив з царського роду, він досить критично оцінював сучасну йому практику соціального управління. Так як соціальне управління здійснюють в прадавній державі не філософи, а усі громадяни спільно, то скоро до влади приходять окремі представники знаті, правителі. «Володіння владою дає великі переваги», – говорить мислитель [2, с. 123]. Саме тому царі здебільшого правлять у своїх інтересах: «Піддані здійснюють те, що вигідно правителю, так як в його руках сила. Внаслідок їх виконавчої ретельності у реалізації наказів влади, він має успіх, а громадяни зубожіють» [2, с. 122].

Після проведення аналізу прадавньої та сучасної держав Платон будує концепцію ідеальної державної організації, яка, на його думку, буде позбавлена, характерних для старих форм державності. В ній, як відомо, повинно було бути три верстви населення: виробники матеріальних благ, воїни і

філософи-правителі. Об'єкт управління Платон називав – платниками і кормильцями, а суб'єкт управління – помічниками і спасителями [2, с. 283].

Державницька модель Платона є ідеалом, що «знаходиться на небі», тобто існує поза часом і поза простором, але при цьому побудована на об'єктивних законах і за допомогою діалектики Сократа. Все ж при цьому цей зразок після Платона став певним мірилом, яким вимірювалась будь-яка земна держава в досяжних розумом конструкціях філософів [3].

Будові і розчленуванню верств людей, що мали скласти державу, відповідає будова людської душі. Через обидві ці сфери проходить властива обом потрібне розчленування. Для вільної частини суспільства – це верстви правителів, воїнів і ремісників, а для душі – це її частини: розумна, шалена і жадаюча. Така ж потрібність намічена і для космосу в цілому: світ ідей, світ досягнутих душею відчуттів і світ тілесний, матеріальний, який людина сприймає через органи чуття.

Оскільки, розвиток Всесвіту в цілому і в суспільстві зокрема, з точки зору Платона, йде у напрямку деградації, то будь-які зміни в соціальному устрої ідеальної держави були небажаними: «те, що знаходиться в найкращому стані, менше всього змінюється під дією іншого. Навіть будь-який предмет, що має складну природу, наприклад, споруди, одяг та інше, якщо вони добре зроблені і знаходяться в порядку за тим же принципом менше змінюються під впливом часу та інших обставин. Все що добре від природи, або завдяки мистецтву, або завдяки тому й іншому менше всього змінюється під впливом обставин» [2, с. 174]. Виходячи з цього, тим хто зберігає державу, Платон рекомендував докладати всіх зусиль до того, щоб від них не втаїлася її зіпсованість і перед усім потрібно оберігати державу від нововведень в області гімназичного та музичного мистецтв [2, с. 230]. Бідності та багатства, відповідно до ідей Платона, теж необхідно було остерігатися: «Одне веде до розкошів, лінощів, нововведень, а інше – до низості і злочинів» [2, с. 227]. Такі ідеї філософа стануть більш зрозумілими, якщо згадати, що він взагалі негативно відносився до приватної власності [2, с. 282].

Соціальне управління в ідеальній державі для Платона має в певному сенсі онтологічний аспект і ґрунтується на законах Всесвіту, в першу чергу на принципі: «Кожний елемент на своєму місці». Фактично головне завдання гносеології соціального управління – це досягнення заданого вищими силами суспільного порядку, гармонійного розміщення елементів (індивідів, правителів, груп населення) в соціальній системі, пізнання їх сутності, здібностей і можливостей. В цьому сенсі управління виступає у Платона актом гармонізації відносин між індивідом і соціумом та між людиною і Всесвітом. Щоб добре управляти, треба бути філософом, пізнавати закони буття, проникати в сутність речей та явищ. Взагалі філософ – це центральна фігура гносеології Платона, так як його завдання полягає в проникненні в саму сутність речей, пізнанні істини. Душа філософа здатна до досягнення справжнього, «чистого» буття.

Пізнання для Платона – глибоко індивідуальний процес, так як він був невисокої думки про натовп: «Чи можливо щоб натовп визнавав існування краси самої по собі, а не багатьох гарних речей, чи самої сутності речі, а не багатьох окремих речей. Отже, натовпу не властиво бути філософом, а ті хто займаються філософією, рано чи пізно викличуть його невдоволення» [2, с. 323]. Платон називає невіглаством, що характерні для натовпу «думки, що керують несправедливістю». Сутність справедливості тісно пов'язана в нього з гносеологією і гармонією внутрішнього світу людини. Справедливою буде людина, що здійснила внутрішню дію на саму себе і на свої здібності, тобто та людина, що буде свій внутрішній світ гармонійно, поєднує духовні основи і у відповідності з душевною будовою займається в державі певним заняттям [5, с. 204].

Яке ж місце у вченні Платона займають ідеї про знання та процес пізнання? Для того щоб розібратися в цьому питанні, необхідно згадати, що в античній філософії феномен знання вперше став об'єктом дослідження в кінці VI століття до нашої ери. Пріоритет в цій області безперечно належить Ксенофану Колонському та Парменіду, яким вдалося асимілювати та представити у вербальній формі важливі елементи давньосхідних символічних культур, що торкалися обґрунтування сакрального характеру наукових знань та їх абсолютної істинності [6, с. 240].

Платон в значній мірі відштовхувався у побудові гносеологічної частини свого вчення від ідей своїх попередників, тому для аналізу його вчення необхідно звернутись до їх космології. Ксенофан розвинув вчення про єдиного шароподібного бога, як наймогутнішу істоту у Всесвіті. Будова бога така, що його частини «повсюди бачать, повсюди чують, повсюди відчують» [7, с. 160]. Ця важлива ідея фактично детермінувала подальший розвиток античної гносеології, хоча багато мислителів критикували Ксенофана саме за думку про шароподібність форми найвищої істоти – Бога, але автор статті вважає – більш важливим є те, як Ксенофан визначив сутність божества. Вона полягала у його

всебічній досконалості і в тому що «бог відчуває всією своєю істотою» [7, с. 161].

Парменід – учень Ксенофана, почав перемішувати фокус уваги з проблеми осмислення бога на пізнавальні можливості людей і дійшов висновку, що окремі відчуття обумовлені домірністю пір із об'єктами, що сприймаються людиною. При чому до кожного органу чуття підходить («підігнаний») відповідний вид чуттєво об'єктів, що сприймаються. [8, с. 284]. Крім цього у Парменіда ми знаходимо натяк про те, що пізнавальний процес є контактом істини і осягаемого розумом в певному стані з однієї сторони, а з іншої полягає у «думках, в яких немає достовірності»:

«Засіб пізнання цих [двох реальностей] можна бачити, з однієї сторони, в непогрішимому серці легко переконуючої Істини, яке знаходиться в контакт з осягаємим розумом і перебуваючим в одному ж тому самому стані, а з іншої – у думках смертних, в яких немає достовірності точної, оскільки вони в контакт з речами, що мають здатність змінюватись під дією різноманітних впливів, афектів і не зберігають самототожності» [8, с. 283].

Дане твердження дало можливість античним філософам розвивати концепцію безпосереднього контакту з божественною істиною та шукати шлях до осмислення можливостей виникнення знань з буденного досвіду людей, їх щоденної практичної діяльності («думок смертних»). Другою ідеєю Парменіда, яка привернула увагу Платона була думка про те, що буття безперервне і суще дотикається до суцього:

«...Тим самим все неперервне: тому що суще дотикається до суцього.

Нерухливе, в межах великих оков,

Воно безначальне і безперервне, так як народження і загибель

Відкинуті геть: їх віддзеркалив безпомилковий доказ

Залишаючись тим же самим і в тому ж самому [місці], воно покоїться саме по собі» [8, с. 284].

Прийняття такої постановки проблеми дозволило Платону пояснити в процесі пізнання роль відчуття, мислення, розуму та інших категорій. Для того щоб перекинути місток між сущим буттям й оточуючим людей буденним світом, філософ розробив власне вчення, згідно до якого, матеріальний світ є відображенням «світу ідей», тому предметом пізнання мають бути передусім «чисті ідеї», які неможливо пізнати за допомогою відчуттів та міркування. Платон постійно підкреслював важливу роль душі в пізнавальному процесі, саме через неї людина пригадує поняття, які зустрічались їй в минулому житті:

«...А, якщо душа безсмертна, часто народжується і бачила все і тут, і в Аїді, то тут немає нічого такого, що б вона не пізнала; тому нічого дивного немає в тому, що й щодо добродетності, і щодо всього іншого вона здатна згадати те, що раніше їй було відомо. І якщо все в природі споріднено, а душа все пізнала, ніщо не заважає тому, хто згадав що-небудь одне, – люди називають це пізнанням, – самому знайти і все інше, якщо тільки він буде мужнім і невтомним в пошуках: адже шукати і пізнавати – це якраз і означає пригадувати» [9, с. 393]. Подібні ж ідеї про вродженні знання свого часу висловив і відомий філософ Рене Декарт.

За думкою Платона шлях від незнання до знання допомагають прокладати декілька «інструментів»:

відчуття;

міркування;

розум;

Душа іманентно включає в себе ці категорії:

«Ми не без підстав визнаємо двоїстими та такими, що відрізняються один від одного, ці начала: одне з них, за допомогою якого людина здатна міркувати, ми назвемо розумним початком душі, а друге із-за якого людина закохується, відчуває спрагу, голод і буває охоплена іншими прагненнями, ми назвемо початком нерозумним і жадаючим, близьким другом всякого роду задоволень та насолод» [2, с. 253].

Знання для Платона є відбитком «вищих, вічних ідей», але це не применшує їх об'єктивності і значущості. Знання саме по собі співвідноситься з предметом, який вивчається: «Знання, яке б ми не взяли, воно таке, тому що співвідноситься до такого-то і такого-то предмету» [2, с. 250]. Які якості має предмет знання таким стає і саме знання, те саме з усіма іншими знаннями і мистецтвами, стверджував філософ [2, с. 251].

Платон розрізняє такі філософські категорії як конкретне і абстрактне: «...Хто цінить гарні речі, а не цінить красоту саму по собі, не здатен йти за тим, хто поведе його до пізнання...Хто в протилежність цьому вважає що-небудь красою саме по собі і здатен споглядати її та все зв'язане з нею не приймаючи одне за інше, така людина живе наяву. Його стан мислення ми назвали б

пізнаванням, тому що він пізнає» [2, с. 302].

Деякі дослідники теорії пізнання Платона, наприклад В. Асмус висловили думку, що філософ вважав шлях до знання поєднанням, синтезом чуттєвості і розуму і що саме розум осмислює елементи чуттєвого досвіду [10, с. 72], хоча прямої вказівки на це в роботах грецького мислителя немає.

Платон виділяє роди й області осягаемого розумом. Для цього він проводить таку аналогію: «Для порівняння візьмемо лінію, розділену на два нерівних відрізка. Кожен такий відрізок є область зримого та осягаемого розумом [2, с. 345]. В області осягаемого частину знань душа повинна шукати на основі передумов користуючись образами, а інший розділ душа відшукує виходячи від передумови до початку, такої передумови не маючого, без образів які були в першому випадку, але при допомозі самих ідей прокладає вона собі шлях» [2, с. 346].

Очевидно, що Платон був свідомим тієї ролі, яку мають в процесі пізнання поняття та категорії. Вони полегшують процес пошуку істини. У своєму прагненні до осягаемого розумом душа іноді буває змушена користуватись передумовами і тому не сходить до першоджерела, так як вона не в стані вийти за межі передбачуваного і користується лише образними подобами, вираженими в найнижчих речах, особливо в тих, в яких вона знаходить найбільш точне їх вираженні [2, с. 347].

Другим розділом осягаемого розумом за Платоном є те, що наш розум осягає за допомогою діалектичної здібності. Свої здогади наш розум не видає за щось першопочаткове, навпроти, вони для нього тільки здогади, як такі, тобто деякі сходинки і прагнення до начала всього, яке вже не передбачуване, досягнувши його він приходять потім до висновків, зовсім не користуючись нічим чуттєвим, а лише самими ідеями в їх взаємному відношенні, а його висновки відносяться тільки до них [2, с. 347].

Платон високо оцінював діалектичний метод так: «Вивчення всіх розібраних нами предметів доходить до встановлення їх спільності та спорідненості і приводить до висновку щодо того, в якому саме відношенні вони близькі...» [2, с. 372]. Буття і все те, що ми осягаємо розумом за допомогою діалектики можна осягати ясніше, ніж те, що розглядається за допомогою так званих наук, які виходять зі здогадів. Міркуванням же ми називаємо ту здібність, яка зустрічається у тих, хто займається геометрією і їм подібних, але це ще не розум, так як міркування займає проміжне положення між уявленням і розумом [2, с. 347].

Яким же чином гносеологія Платона була використана під час вирішення проблем соціального управління? Суб'єкт управління, згідно до поглядів Платона, повинен діяти на користь об'єкту управління. Він проводить таку аналогію щодо соціального управління: «Лікар оскільки він лікар, зовсім не має на увазі і не прописує те, що необхідно лікарю, а лише тільки те, що необхідно хворому» [2, с. 121].

Отже, результати пізнання суб'єкта управління повинні приносити користь об'єкту. Можна побудувати таку схему діалектичного розвитку гносеології соціального управління, яка була виражена Платоном в його працях:

Етап розвитку держави	Прадавня держава	Сучасна Платону держава	Ідеальна держава
Суб'єкт управління та його характеристика	Самоуправління, суб'єкт і об'єкт управління не відділились одне від одного	Правителі, що знають силу влади і володіють різноманітними методами впливу на суб'єкт управління	Правителі-філософи мають здібності і навички для пізнання потреб суспільства, володіють діалектичним способом мислення
Об'єкт управління та його характеристика	Всі громадяни прадавньої держави, які мають різні здібності до філософії	Народ, що в своїй більшості не цікавиться філософією, не має інструментів для пізнання соціальних проблем.	Громадяни, що відповідно до своїх здібностей отримують освіту, живуть на користь державі, найбільш здібні просуваються за допомогою системи соціальної мобільності

На що направлене пізнання суб'єкта управління?	Методологія пізнання соціуму тільки зароджується, вона направлена на задоволення потреб суспільства.	Процес пізнання направлений на задоволення інтересів правителів, які рідко збігаються з інтересами суспільства.	Суб'єкт управління осягає суще буття, істинну суть речей, досліджуються шляхи гармонізації Всесвіту і суспільства, в якому кожен індивід займає місце, згідно до свого призначення
Роль філософів	Філософи ще не виділились з загальної маси населення.	Філософи, що мають інструменти для осмислення суспільних і філософських проблем не допускаються до управління державою, однак накопичують необхідний інтелектуальний і духовний потенціал	Керівна сила суспільства
Рівень пізнання соціуму та його потреб	Низький	Середній	Високий

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

1) Платон детально проаналізував сучасну йому практику управління соціумом, а також побудував модель діалектичного розвитку механізму дослідження суспільства. Він за його думкою, еволюціонує від своєї найпростішої форми в прадавній державі, де громадяни самостійно пізнають соціальні реалії та власні потреби, до більш складної, де соціальним управлінням відають правителі. Вони представляють собою більш ефективний суб'єкт управління, але здебільшого владарюють на свою власну користь. Найкраще зі завданням пізнання в сфері соціального управління впорались би, з точки зору Платона, спеціально підготовлені філософи-правителі, що мають взяти владу до своїх рук в новій ідеальній державі. В ній буде функціонувати найбільш еволюційно просунута форма дослідження суспільства.

2) Платон дослідив рух суб'єкта управління від незнання до знання. На його думку, пізнання доступне лише обдарованим людям, спеціально підготовленим і добре освіченим філософам-правителям. Філософи осягають буття душею, що має здатність «пригадувати» вічні ідеї та знання. Цей складний процес відбувається при допомозі раціональних, діалектичних методів. Вчені звертаються до пізнання потреб суспільства, які неможливо досягнути без аналізу таких категорій як добротність, справедливість і несправедливість, любов, мудрість тощо.

3) Природа управлінських знань, згідно до вчення Платона, не відрізняється від природи інших знань, що використовуються суспільством. Він неодноразово порівнює їх зі знаннями мореплавців, або лікарів. Знання є вірним відображенням «вічних ідей» і мають об'єктивний характер, можуть бути використані на користь суспільству, але їх потрібно цінити менше, ніж ідеї, від яких вони походять. Душа філософа під час розгляду таких «граничних» категорій «пригадує» ідеї, які були їй давно знайомі ще до народження. Внаслідок цього формуються знання, наприклад, про ідею блага. Знання можуть бути передані іншим суб'єктам з допомогою діалогів, бесід, під час виховання і, навіть, за допомогою законів, але зрозуміти таке «послання» здатні не всі душі. Такий підхід Платона може здатись сучасним дослідникам з секуляризованою свідомістю дивним, але треба приймати до уваги, що мислитель відштовхувався від розповсюдженого в Давній Греції та Близькому Сході вчення про душу. Воно передбачало, що душі існують не тільки в людей, а й в тварин та предметів, наприклад, у магніту, а мислення й уявлення здавалось людям діяльністю поза їх тілом.

В той же самий час філософ не відкидав і більш звичною для нас можливості пізнання явищ, об'єктів, категорій за допомогою раціональних методів. Хід пізнавального процесу, який він уявляв,

© *Калінін В.Ю.*

можна коротко сформулювати так: відчуття трансформуються за допомогою міркування в уявлення, які в свою чергу людина «переробляє» в абстрактні образи, «граничні» категорії. Для вірної роботи розуму та її перевірки Платон запропонував використовувати діалектику (розгляд якої може зайняти цілу монографію), а також розвивати абстрактне мислення за допомогою таких наук як геометрія та математика.

4) Головною передумовою виникнення знань в сфері соціального управління є розвиток його продуктивних сил і потреб. Платон прямо вказує на те, що громадяни прадавніх держав не мали труднощів з самоуправлінням, поки їх потреби не зросли разом із кількістю громадян. Ускладнення суспільства стимулювало відділення суб'єкта управління від його об'єкта. Умовою отримання істинних знань Платон називає включення до управлінського механізму спеціалістів, що мають необхідні здібності – філософів-правителів. Тільки вони здатні забезпечити отримання таких знань і реформування суспільства на його користь.

5) Платон визначив, який механізм дослідження соціуму щодо соціального управління є найбільш оптимальним. Згідно до його вчення, філософи повинні досягнути справжнє буття і на основі цього визначити призначення кожного індивіда в суспільстві, розробити шляхи побудови ідеальної держави. В той же час філософ високо оцінював діалектичний метод для дослідження філософських та суспільних проблем. Саме цей напрямок виявився в подальшому найбільш ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фукуяма Ф. Сильное государство: управление и мировой порядок в XXI веке / Фрэнсис Фукуяма ; [пер. с англ. О. Э. Колесникова]. — Москва : АСТ Москва, 2009. — 222 с.
2. Платон. Государство / Платон. Сочинения в четырех томах / Платон ; под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса; [пер. с древнегреч.СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та]. — СПб. : Изд-во Олега Абышко, 2006. — Т. 3. — 750 с.
3. Платоновское учение об «идеальном государстве» как теория реставрации традиционного общества / Р. Вахитов [Электронный ресурс] : Режим доступа — <http://nevmenandr.net/vaxitov/platostat.php>. — Назва з титул. екрану.
4. Платон. Критон / Платон. Сочинения в четырех томах / Платон; под общ. ред. А.Ф.Лосева и В.Ф.Асмуса ; [пер. с древнегреч.СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та]. — СПб. : Изд-во Олега Абышко, 2006. — Т. 1. — 631 с.
5. Тихонов А. В. Ранние диалоги Платона и феномен «невежества»: вопрос об онтологии / А. В. Тихонов // СХОЛН. — 2008. — Vol. II. — С. 195-206.
6. Меркулов И. П. Эволюционная эпистемология: проблемы и перспективы: в 2 т. / И. П. Меркулов. — СПб. : ИФ РАН, 2003. — Т. 1. — 471 с. — (Першотвір).
7. Ксенофан в 2 ч. / [пер. с древнегр. Бишихин В. В.] ; Фрагменты ранних греческих философов. — М.: Наука, 1989. — Ч. 1. — С. 156 — 175. — (Памятники философской мысли).
8. Парменид в 2 ч. / [пер. с древнегр. Бишихин В. В.] ; Фрагменты ранних греческих философов. — М.: Наука, 1989. — Ч. 1. — С. 274-297. — (Памятники философской мысли).
9. Платон. Менон. Сочинения в четырех томах / Платон ; под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса ; [пер. с древнегреч. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та]. — СПб. : Изд-во Олега Абышко, 2006. — Т. 1. — 631 с.
10. Асмус В. Платон / В. Асмус. — М. : Мысль, 1969. — 247 с. — (Мыслители прошлого).

Калінін В.Ю. – магістрант філософського факультету КНУ ім. Тараса Шевченка

УДК-327

АНАЛІЗ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ГЛОБАЛІСТИКИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються деякі концепції глобалістики. Аналізуються тенденції до глобалізації та термінологія яка використовується з цього питання для теоретичних досліджень в галузі соціальних наук.

Ключові слова: взаємозалежність, взаємозв'язок, турбулентність, глобалізація, неолібералізм.

В статье рассматриваются некоторые концепции глобалистики. Анализируются тенденции которые способствуют процессам глобализации и терминология используемая по данному вопросу